

Estabamos en Compostela vendo unha mostra antolóxica de Frida Kahlo. Ao meu carón un pintor amigo, sen minusvalorar nin moito menos desprezar a oferta artística da mexicana, logo dun prolongado silencio comentou a xeito de resumo: “Os mitos tamén se crean”. Para min, que atribuíña inxenuamente a méritos intrínsecos o prestixio dun autor, a contundencia daquela frase, “os mitos tamén se crean”, foi unha especie de revelación.

Coa súa lucidez habitual, Borges ten reflexionado sobre a “sorte dos poetas”, ese mañizo de circunstancias e avatares que converten un escritor en referente, mentres outros, con iguais ou superiores valores, sinten sobre o seu nome a poeira do olvido. A día de hoxe, non teño dúbida de que parella á excelencia da obra, ha ir unha axeitada divulgación. Non abonda coa valía, coa calidade, é preciso facela visíbel para que poida ser coñecida e aproveitada. Manuel Oreste Rodríguez López tivo a desgraza de falecer moi novo, en plena madurez vital e literaria. Porén, viu (se cabe falar así) compensada a súa temperá desaparición co apoio do seu concello, Paradelas, co alcalde á fronte, que non cesou de teimar na súa dignificación como escritor, propiciando ademais o descubrimiento de novos valores a través do Certame literario que leva o seu nome.

O mito de “obreiro” acáese ben á figura de Manuel Rodríguez López, por tantos conceptos admirábel, aínda que sexa un obreiro ilustrado, un humanista cunha ampla bagaxe cultural en linguas clásicas, filosofía, literatura e historia, adquirida mercede ao propio esforzo e ao proveitoso paso polo seminario de Barcelona. En rigor, o seu traballo de oficinista e xefe de persoal nunha fábrica de motos (iso temos entendido) non o configura como un “obreiro” strictu sensu (desde esa consideración, todos o seríamos). Ora, responda ou non a unha realidade biográfica, o certo é que Manuel Oreste Rodríguez López asumiu como propias as vivencias daqueles compañeiros ao seu cargo, cos que convivía e aos que quizais se encargaba de remunerar a “soldada mínima”; o certo é que interiorizou as súas angueiras e o seu drama e desde a asunción dunha conciencia de clase, fixo súas tamén as reivindicacións colectivas. Reveladora resulta a dedicatoria, nun dos libros, a Xosé Lois García, “...que tanto sabe da problemática obreira que estamos a sufrir na Gran Cidá” (ese “estamos a sufrir”, constitúe todo un posicionamento).

Sen discutir o carácter intuitivo, mesmo irracional, da obra literaria, que permite —esa é tamén a súa grandeza— a creación de obras mestras por persoas non ilustradas, mentres que grandes científicos e catedráticos non son quen de dar coa tecla máxica da arte, unha proba evidente da capacidade intelectual de Manuel Oreste Rodríguez é a versión ao galego da *L'Atlàntida*, o magno poema de Jacinto Verdaguer. Un verdadeiro desafío, pola extensión e pola complexidade do texto, inzado de voces arcaicas, xiros locais e neoloxismos. Unha dificultade que poucos estarían en condicións de superar, como no seu día recoñeceu Menéndez y Pelayo: “...Por eso me dejan pasmado ciertos

críticos castellanos que hablan y juzgan el poema como si del todo lo hubiesen entendido". E engade: "No ha de dudarse, sin embargo, que la audacia, libertad y gallardía con que el señor Verdaguer maneja su lengua, le ha hecho encontrar inestimables tesoros, frases y modos de decir pintorescos y olvidados, y tal variedad de denominaciones para un mismo objeto, que ha sido y ha de ser la desesperación de sus traductores".

Eu non sei se Rodríguez López desesperou coa tradución de *L'Atlàntida* pero son conscente do inmenso logro de re-facer, de re-crear, baixo pautas, ton, timbre e psicoloxía galegas unha obra que sendo catalá é universal, de maneira que pode resultar esaxerado, pero non impropio, dicir que sendo de Mosen Verdaguer, *A Atlántida* é tamén de Manuel Oreste Rodríguez López. Ao parecer, segundo conta o profesor Alonso Montero, a primeira intención de Manuel foi achegarse ao poema Covadonga, do xesuíta e filántropo Padre Antonio Rubinos, unha epopea en XV xestas, con todos os requisitos do xénero: retórica épica, comparacións míticas, alegorías, densidade rítmica e vontade de estilo.

Persoalmente descreo de tales proxectos faraónicos, así procedan de Nikos Kazantzakis, cos 33.333 versos da súa *Nova Odisea*, o Neruda do *Canto General* ou Os Eoas de Eduardo Pondal. No caso de Rubinos, pretendía unha volta ás "verdadeiras" raíces de España, simbolizadas na gloriosa tradición de Covadonga, algo semellante a Pondal quen fai n'Os Eoas unha loubanza exaltada de España e da españolidade: Os "eoas", "fillos do sol" ou "fillos da aurora", alcumes cos que os indios americanos denominaban aos españois no momento da descuberta, serían os deuses, os heroes a imitar. Resulta, xa que logo, unha incoherencia por parte de Pondal reivindicar a cultura galega loubando a imaxinería e a épica españolas, cando desde España se negou sistematicamente por cativo, inferior e desprezábel o ser nacional galego. Como ten sulinado Luís G. Soto, "non é posíbel dignificar o galego pola vía de facelo cantor da imaxinería española, isto é, da imaxe da súa negación".

Manuel O. Rodríguez López non coñeceu, non puido coñecer o poema de Pondal (miles de versos amoreados nunha maleta durante setenta anos!), proxecto megálmano que aínda non vira a luz, pero coñeceu o tamén errado Covadonga do Padre Rubinos, á vista do cal emprendeu a inxente tarefa de traducir *L'Atlàntida* ao galego. Esa soa achega sería suficiente para recordalo.

Poeta estimábel, escritor, reporteiro e traductor valioso, Manuel O. Rodríguez López continúa vivo na memoria do seu pobo grazas ao esforzo do Concello de Paradela e ao cariño de Santiago Rodríguez, que traballo arreo por manter vixente a obra de seu pai. Sirvan estas breves palabras como sinxela homenaxe.